

vkvarjata le z umno živinorejo: prvi ima živino Mariahoferskega, drugi pa samo Holandskega plemena. Občudovali smo snažne mlekarnice in pripravo za narejanje masla; vse je umno vredjeno in čuda lepo snažno. Baron Washington se posebno peča tudi z rejo kokošjo.

Ker mi še prostora primanjkuje, bodem drugi pot bolj obširno popisal, kar smo tu ali tam videli ali čuli koristnega. Za danes z Bogom!

Lav. Abram.

Eno noč na gorenskih planinah.

Spisal A. K. Poženčan.

(Dalje.)

Še malo, in začuje se lahko spanje marsikterega, ki se je stisnil varno v kak kotiček, ali se sedé naslonil na svojo gorjačo. In kmalu ga je peljal prijazni Morfej čez zračne daljave, kjer mu biva ves njegov up in radost, ali ga vodil po strmih pečinah, kjer vlada sveta svoboda.

Večina predrazih tovaršev je vže dremala krog umirajočega ognja, ki sem ga sam še zdaj in zdaj popravljaj se svojo gorjačo, ko se mi izbudí v prsih nekak nepoznan nagon, ki me tako zapeljivo vabi v sveto krilo proste nočne narave.

Urno zapustim toraj vtihnulo družčino, ter hitim na prosto, v tiho noč. Nihče ni dramil smrtne tihote in prijaznega nočnega mirú, le včasí se je čulo votlo zvončkanje, ki ga je donašal miren vetrič iz bližnje doline, kjer je polegla čeda goveda.

Preslabo mi je pero, da bi popisalo brezštevilo občutkov, ki so se vrstili zdajci v mojem srcu.

Nad menoj jasno nebo, katero so zakrivali sem ter tje črni oblaci in zlatilo milijonov zvezd, — pod menoj neizmerni svet, tihe planjave, strastno šumenje mogočne Kokre, dereče Bistrice; krog mene veličestno sivo sklavje, divje pečevje, ki me je navdajalo zdajci sè takim strahom, zdajci sè svetim strmenjem.

Kdo more doživeti veličestnejšega prizora na svetu? Kdor ni globoko ginjen v tej sveti nočni naravi, mora imeti resnično kamenito srce za vse lepo in sveto!

V tem nepopisljivem prizoru spominjal sem se prelepah Castelli-ovih besedi:

„Wer dieses gesehen, kann unbekümmert sterben,
Für das Auge hat er nichts mehr zu erwerben.“

Ozrem se slednjič v tihi dol, v neizmerno nižavo, ki se je prostirala v daljavi, in glej zdajci priplava bleda luna iz za temnih oblakov ter izlije svojo sreberno luč po premili slovenski zemlji; v prijazno selo, kjer mi je tekla zibelka, kjer sem bral prve cvetice. Žarila je tamkaj belo cerkev sè visocim zvonikom, posvetila na kraj mirú, kjer se vrstijo križi, kjer mi počiva tudi vže, oh prezgodaj, najdraža oseba na svetu!

Razsvetila je v daljavi glavno mesto, prijazne holme, kjer bivajo premili sobratje Slovenci, kjer se razliva bistra Sava in pozdravlja daljni naš rod.

Srčno ginjen, naslonim si pri tem nepopisljivem prizoru trudno glavo na svojo gorjačo in vtrne se mi marsiktera grenka solza ter dvigne marsikteri globok vzdihljej, spomnivši se še vedno nemile osode premilih sobratov Slovencev, spomnivši se novih ran, ktere jim seka nemila smrt, moré najzvestejše sinove, ki se neustrašljivo žrtvujejo materi Slavi.

V duhu sem pozdravljal z zračnih visocin brate Slovence v daljavi, pozdravljal prekrasno slovensko domovino, prisegaje jej večno zvestobo. In kakor bi bil čul mogočni velikan Triglav mojo prisego, povzdignil je izza oblakov svojo sivo glavo, ter se ozrl ponosno na svoje niže sinove. (Dal. prih.)

Deželni zbori.

Zbor kranjski.

Davki so dandanes sila veliki. To čuti vsak, kdor jih plačuje; to pa čutijo tudi poslanci deželnih zborov, katerim je živa skrb na to obrnjena, da bi se deželi polajšali kar največ je mogoče.

Nobena stvar pa kranjski deželi ne prizadeva toliko stroškov kakor otroci nezakonskih staršev. Zavoljo tacih žensk in moških mora dežela, to je, morajo plačevalci davkov nositi velika bremena, in ubogi taki otroci so vendar pri vsem tem še usmiljenja vredne sirote. Imenujejo se „špitalarji“ ali „najdenci“, ker večkrat jih brezvestna mati položi kam, da jih najdejo usmiljeni ljudje.

Tacih najdencev kranjskih mater v vnanjih deželah je bilo konec rožnika letošnjega leta 796, v ljubljanskem špitalu in po deželi pa 1032, tedaj skupaj 1828. Ker počez se za enega tacega otroka skozi 10 let na Kranjskem plačuje po 24 gold., v družih deželah pa po 44 gld. za eno leto, tedaj stroški samo enega leta za otroke, ki jih imamo domá na Kranjskem, znašajo 25 tavžent in 55 goldinarjev, za une, ktere imamo zunaj in največ na Tržaškem, pa 35 tavžent 5 sto in 27 gold., tedaj za letošnje leto skupaj 60 tavžent 5 sto in 82 gold.

Zdaj pa recite, kako je, samo gledé na tolikošne stroške za te otroke, mogoče znižati priklade, ki jih dežela pobira od davkov?

Za to ni druge pomoči kakor te, da se odpravijo take naprave, in skrb za take otroke izroči očetom (ki so večkrat premožni pa se skrivajo) in materam njihovim, — če pa ti ne morejo otroke rediti, onim, ki imajo za njima postavno dolžnost.

Odpraviti ljubljansko najdenišnico in oprostiti deželo plačil v vnanje najdenišnice, je sklenil letošnji deželni zbor kranjski to, kar bralcem „Novic“ podajamo v sledečem sporočilu, ki ga je v imenu deželnega odbora predlagal dr. Bleiweis.

Ali se bode izpolnilo vse, česar želi deželni zbor in je deželi krvava potreba, bode prihodnost učila.

Glasilo se je sporočilo tako-le:

„Ker je bil lanski deželni zbor nenadoma zaklučen, zato predlogi, ki sta jih zarad porodnišnice in najdenišnice sklenila odsek finančni in ustavni 19. oktobra 1869. leta, niso mogli več priti v obravnavo deželnemu zboru, in ker stvar zarad strašanskih stroškov, katerih najdenci deželi naši posebno zavoljo bližine pomorskega mesta Trsta nakladajo toliko, kolikor morebiti v nobeni drugi deželi, je sila važna, zato deželni odbor, ki se popolnoma vjema z razlogi omenjenega sporočila od 19. oktobra 1869. leta, stavi soglasno z onimi predlogi sledeče nasvete:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Najdenišnica v Ljubljani prestane 1. julija 1871. leta, to je, s 1. julijem 1871. leta se noben otrok ne vzame več v najdenišnico ljubljansko.

2. Najdenci, ki so zdaj v deželni oskrbi in kateri pridejo do konca junija 1871. leta v ljubljansko najdenišnico, ostanejo v deželni oskrbi po pravilih zdaj še veljavnih.

3. Zarad tega pa, da ostane v Ljubljani porodnišnica in učilnica za babice tudi vprihodnje, stopijo 1. julija 1871. leta sledeče določbe v veljavo:

a) noseče ženske se v porodnišnico jemljejo po preteku 8. meseca nosečnosti, in smejo, da-si tudi niso bolne, ostati v njej še 4 tedne po porodu, ako za to prosijo; potem pa morajo z otrokom vred zapustiti porodnišnico;

- b) v porodnišnico se jemljejo neomožene noseče ženske, pa tudi uboge omožene, ako za to prosijo in jim vodstvo deželne dobrotne naprave vstop dovoli;
- c) vsaka ženska, ktera želi v porodnišnico brezplačno na stroške deželne vzeta biti, mora z veljavnim ubožnim listom izkazati uboštvo svoje in zavezati se, da služi za poduk šolski, in ako bi treba bilo, za dojenico (amo);
- d) odločbe zarad tega, koliko na dan plača ženska, ktera proti plačilu išče sprejema v porodnišnico, ostanejo take, kakor so bile dozdej, in tako tudi ostanejo vprihodnje predpisi o tem, kar se tiče varstva skrivnosti njihove nosečnosti in njihovega poroda.

4. C. kr. ministerstvo notranjih oprav se naprosi, da prihodnjemu državnemu zboru predlaga premembo državne postave od 29. februarja 1868. leta o tem, da deželni zakladi taci dežel, v katerih ni najdenišnic, niso dolžni plačila za najdenice odrajtovati vnanjim najdenišnicam, temuč da plačajo le stroške za ženske svoje dežele, ako so revne, dokler so v porodnišnici bile.

5. Ti sklepi se naznanijo c. k. deželni vladi.

6. Deželnemu odboru se daje nalog:

- a) da z deželnim odborom tržaškim dožene, česar je treba, da se sprejemanje kranjskih otrok v najdenišnico tržaško kar največ more omeji;
- b) da do županov kranjskih pismo pošlje, v katerem se podučijo, kako važni o denarnih zadevah so sklepi pod štev. 1. in 2. in v katerem se jim dalje na srce položi skrb za plačevalce davkov pa tudi skrb za nezakonske otroke, kateri imajo po družbinskem in naravnem pravu pravico do tega, da njihovo izrejo pred vsem prevzame žlahta in da prvo dolžnost med vsemi imata oče in mat otrokova.

Dopisi.

Iz Koroškega. (*Le spet na tabor!*) Slovenci! kaj je tabor, in čemu tabor, slavno smo pokazali pred kratkem na Bistrici blizo Pliberka. Zbralo nas se je blizo 8000 rodoljubov pod milim nebom, pod košatimi lipami, po stari lepi šegi naših predstarišev. Posvetovali in pogovarjali smo se o najsvetejših naših pravicah in enoglasno očitno izrekli, kaj si želimo, kaj tirjamo po postavah nam danih. Bil je tabor, kakoršnega bi si ubogi mi koroški Slovenci ne bili kar bodi pričakovali. Le eno željo, srčno željo smo vsi še imeli in očitno jo izrekli: „Še en tak tabor!“ „še en tak shod!“ No, Slovenci! želja ta vaša in naša, spolnila bode se, upamo saj v kratkem. Vabimo vas že danes: pridite, pridite vsi, komur je še kaj mar za naš narod, pridite rodoljubi zlasti iz Celovškega, Borovškega, Rožeškega in Belaškega okraja, pridite vsi, naj ste kmetje ali kajžarji, gospodarji ali posli stari ali mladi, pridite 18. dan tega meseca ob štirih popoldne na tabor v Žoprače blizo Vrbe (železnocestne postaje) tik Rožeške ceste k g. Primožu Košat-u, po domače „Virtu“. Prevdarjali bomo tamkaj, kar smo prevdarjali in pretresovali že pri zadnjem taboru, namreč: 1) Ali bi se ne dalo po postavnem potu doseči, da bi Slovenci posebej volili svoje zastopnike in da bi Slovenci imeli svoj deželni zbor? 2) Zakaj se ravnopravnost v kancelijah in šolah ne uresniči? 3) Kako bi se dala po postavnem potu plačila zmanjšati in kmečko stanje zljajšati? 4) H koncu bode se dokazovalo, kako treba, da se zdaj ob času vojske zvesto in nepremakljivo držimo cesarja in domovine.

Glejte Slovenci! koliko imamo se pogovarjati! Zatoraj pridite na tabor, naj si bode vreme še tako hudo, poti še taki slabi. Huda je sicer za petice, ali potre-

bovali pri taboru beliča ne bote, razen tega, kar po svoji potrebi in dobri volji bote zajedli in zapili. Tudi časa ne bote zamudili toliko: gré le za nekaj ur nedeljo popoldne. Komur pa se poljubi in kaže prav, po železnici lahko prepelje se za polovico boljši kup, in sicer z lističi, ki o pravem času bodo se vsem taboritom oskrbeli. Zatoraj pripravite se sami, vabite še druge in na noge potem! Prijazno vas vabimo tukaj podpisani. Bog pa nam daj svojo pomoč!

V Žopračah 18. avgusta 1870.

Primož Košat, kmet in gostilničar v Žopračah. Šimon Ropač. Janez Honkofler. Tomaž Abruč. Peter Heis. Janez Kobenter. Janez Šrvice. Gregor Obilčnik. Jakob Serajnik. France Čuden. Janez Serajnik. France Šustar, kmetje; Janez Pečnik, župnik v Podgorjah; Jožef Janežič, Andrej Pečnik in Valentin Janežič, kmetje v Lešah; France Trajbar, župnik v Št. Jakobu; Valentin Lesjak, župnik v Dvoru, in Anton Tuš, učitelj v Dvoru; Janez Ev. Marinič, župnik v Lipi; Tomaž Lesjak, učitelj v Lipi; Jakob Knaflič, duhovni pomočnik; Rudolf Wucela, učitelj; Miha Pečnik, učitelj; Peter Štikar, gostilničar; Ignac Čemrnjak; Gregor Janežič, mlinar; Matevž Hribernik in Jožef Šutar, kupca; Tomaž Lipic, mlinar.

Iz Koroškega. †. (*Tabori; pomočno društvo za ranjene vojake; nakupovanje konj; letina.*) Slovensko ljudstvo se vendar-le tudi pri nas dramu iz stoletnega spanja in se začenja zavedati narodnih svojih pravic. Živa priča temu je bil pri nas tabor na Bistrici, kojega se je udeležilo nad 8000 ljudi, ki so vsi navdušeni zapustili taborišče; radostni pa tudi slišimo, da se že zopet k drugemu shodu v Žoprače zelo pripravljajo naši ljudje. Upajmo, da tudi koroški Slovenec se kmalu zavé, da nemila osoda preteklih let mu je vzela vse, česar vsak narod potrebuje, da se povzdigne na višo omiko — materni jezik v šolah in v javnem življenji, in da od sedanjega časa resno tirja: „daj mi pravice nazaj!“ — Pomočno društvo za ranjene vojake od leta 1866. se je v Celovcu zopet ustanovilo, le s razločkom, da podpora veljá zdaj ranjenim na francosko-pruskem bojišču in se je že tudi precejšnji znesek tje poslal. Kaj pa, ko bi še sami bili denarja krvavo potrebni? — Konji za našo armado se nakupujejo na vrat na nos, in vsak že vé, ali hoče vedeti, kaj to pomeni. Iz Celovca gredó proti Gradcu velike trume kónj; res čuditi se moramo, da Koroško še toliko te živine odveč ima. — Letina je sploh dobra bila, če le ajda ne bo škode trpela, česar se je pa zdaj zelo bati. Sadja bo v nekterih krajih dosti. Grozdje, ktero le raste v junski dolini, pa letos zavolj mrzlega vremena slabo kaže.

Iz Štajarskega 5. sept. (*Na interpelacijo*), ki jo je zarad ravnopravnosti slovenskega jezika v uradnijah in šolah dr. Vošnjak z družniki svojimi stavil ces. namestniku v deželnem zboru, odgovoril je baron Kübek v predzadnji seji. Ker interpelacije po sedanji osnovi, ko ni debata o odgovoru dopuščena, so prav to, kar Nemeč pravi „wasch mir den Pelz und mach ihn nicht nass“, zato odgovornikov prav nič ne ženira odgovoriti, kar se jim ljubi. In tako je storil tudi naš ces. namestnik; zavijal in zvil je svoj odgovor tako, da bi človek mislil, da Slovenci imamo vse, kar nam gré — in vendar je vse skupaj laž. „Vladi ni prišlo nikoli na znanje — je rekel — da bi sodnije v slovenskih krajih ne bile slovenskih vlog rešile slovenski“. Prav tako je tudi ministerstvo pravosodja lani ali predlanskim rešilo postavo, ki jo je sklenil deželni zbor kranjski. Ti gospodje vsi imajo odgovore po enem kopitu osnovane in ne vidijo in ne slišijo nič, kar se jim v časnikih stokrat naznanja. Kakor štruc imajo o takih za-